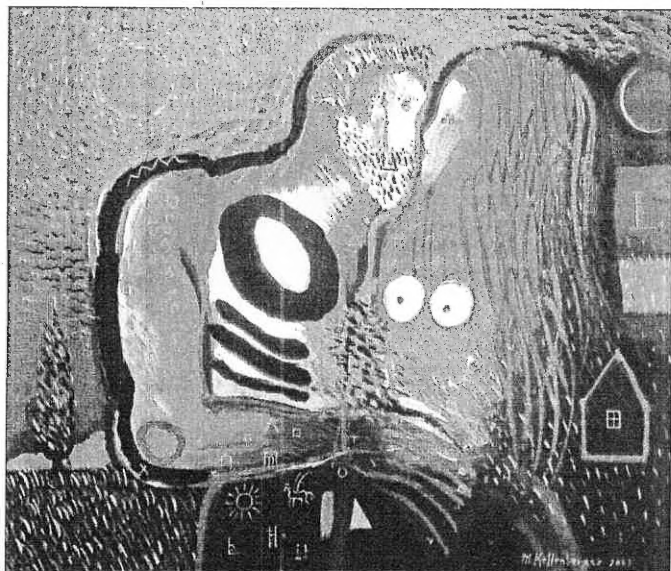

SLOVENSKÉ POHĽADY 6

10440

NA LITERATÚRU, UMENIE A ŽIVOT 2008

Martin Kellenberger: Zaľúbený Vincent, 2003

SLOVENSKÉ POHLÁDY 6

NA LITERATÚRU, UMENIE A ŽIVOT ROČNÍK IV.+124.

Šéfredaktor:
Štefan Moravčík

Zástupcovia šéfredaktora:
Štefan Haviar (Martin)
Bystrík Šikula (Bratislava)

Redaktorka:
Ingrid Skalická

Jazyková redaktorka:
Viera Švenková

Redakčná rada:

Mária Bátorová, Bohuš Bodacz, Dalimír Hajko,
Ľudovít Hološka, Peter Jaroš, Jozef Markuš,
Jozef Mihalkovič, Štefan Moravčík,
Marián Polonský, Vincent Šabík, Ján Tužinský
Tomáš Winkler

Grafická úprava:
Igor Štrbík

Sekretárka redakcie:
Magda Kušnierová

ROMAN KALISKÝ-HRONSKÝ

SLOBODA PREJAVU – PADÁ NÁM NA HLAVU

Viete, kedy a kde bola na Slovensku ostatný raz demonštrácia za slobodu presvedčenia a prejavu? Nebolo to v roku 1988 počas dobre známej bratislavskej sviečkovej demonštrácie, ktorej dvadsiate výročie sme si pripomenuli. Bolo to v Bratislave v marci tohto roku. Zopár členov a prívržencov strany, ktorá tu vládla (1998 – 2006) nepretržite osem rokov, manifestovalo pred zasadnutím stranického súdu s transparentmi SLOBODA PREJAVU! a UMLČAŤ SA NEDÁME! za slobodu kritizovať vedenie strany. Koľko osobnej odvahy a pevného odhodlania niesť následky museli tí niekolkí demonštranti v dnešnej dobe prejaviť, aby sa dostali do záberov televíznych kamier? Bolo to práve v čase, keď ich strana bojkotovala v parlamente prijatie Lisabonskej zmluvy, ak bude schválený nový tlačový zákon z dielne súčasnej vlády. Tlačový zákon podľa opozície vraj obmedzuje slobodu prejavu. Politici, ktorí boli obvinení vlastnými spolustraníkmí z obmedzovania slobody prejavu, bojovali v parlamente za zachovanie slobody prejavu a išli s tým až na európsku úroveň. Nemá to síce vnútornú logiku, ale je to zaujímavé... Mimochodom, tí istí politici mali za osem rokov svojej vlády dosť času na prípravu a schválenie tlačového zákona,

Bohumir Bachratý: Martin Kellenberger (2.strana obálky)

1 Bohumir Kaliský-Hronský: Sloboda prejavu – padá nám na hlavu

4 Ján Litvák: Nedela vo Florencii, Jeseň, V librese, Ovčie skalky

6 Boris Filan: Kajto-kráľ korza

12 Karel Sýs: Veľká vrecková láska (Šestnásťroční zvodcovia v podvečer pri jazere, Život ženy, Jesenná vlhkosť, Prvý sneh, Nezdravá prechádzka, Pastel, Kolky raz už, Sobota, Cestou z Vlašima, Sám v Budapešti, Tebe, Raz a navždy, Medzimesto, Herbár spomienok, Raňajky v tráve, Praha-rozkoš a spáť) – preložil Pavol Janík

21 Ivan Kučma: Čo Hirner ani vo sne netušil

26 Ján Čomaj: Spomienky Evy Kristinovej

37 Roman F.Michelko: Eseje o globalizácii VIII

46 Peťer Jaroš: Rebélia nesmrteľných

59 Ján Beňo: Horieť za pravdu

63 Gustáv Murín: Niekde je porucha

76 Ján Čomaj: Som rebelant, ale nie som typ absolútneho disidenta (rozhovor s Antonom Hyskischom)

83 Andrijan Turan: Ružová knižnica

86 Gregor Papuček: Na tom našom nátoni, Pod mečom času, Náš osud, Postupom času, Dmoklov meč, Veštba Hviezdoslava, Náš dom

92 Jozef Čertík: Sťahovavé srdce v labyrinte sveta

97 Marián Grupač: Slová klamú! (rubrika Zelená mladým)

123 Ján Čomaj: Sedem viet o siedmich knihách

126 RECENZIE

Ingrid Lukáčová: Duo s ozvenou (**Jaroslav Vlnka**), Ivan Kolenič (**Andrijan Turan**), Ľubica Suballyová: Kľúčik od trinástej komnaty (**Bohuš Bodacz**), Diogenes Laertios: Životopisy slávnych filozofov – preložil Miloš Okál (**Miloš Ferko**), Valerio Massimo Manfredi: Ríša drakov (**Roman Kaliský-Hronský**), Ondrej Nagaj: Pišem si namiesto Teba (**Jozef Tatár**), Dagmar Robertsová: Nerozrezaná dráma (**Ladislav Čúzy**), Pavel Dvořák: Druhá kniha o Bratislave (**Vojtech Andrej**), Eduard Grečner: Zakázaná zóna (**Mária Bátorová**), Gabriela Rothmayerová: Vtedy na Východe (**Miloš Drastich**), Ľudmila Ozábalová: Život Samuela Hruškovica (**Jozef Minárik**)

147 ZÁPISNÍK

Jaroslav Rezník: Na konci je báseň (za Benjamínom Tinákom), Miroslava Svobodová: Kvodlibet, Jana Pivovarníková: Správy z výstav, Milan Zelinka: Jednoduché, ale iba zdaniľivo, Miloš Drastich: Pravda sa vznáša nad vodami, Milan Lechan: Lecháreň, ŠAH: Pripomíname si Slovesná jar 2008 (3.strana obálky)

SLOVENSKÉ POHLADY® na literatúru, umenie a život.

Vydávajú Matica slovenská a Neografia, a. s., Martin

Vychádza s finančným príspevkom MK SR

Vychádzajú mesačne. MIČ 49699, Reg. č. Ministerstva kultúry SR 676/92.

Adresa redakcie: 812 51 Bratislava, Laurinská 2, tel./fax: 02/544 340 90

Filiálna redakcia: 036 52 Martin, Mudroňova 1, tel./fax: 043/423 87 15

e-mail Bratislava: slovenskepohladyba@matica.sk

e-mail Martin: slovenskepohlady@matica.sk

Administrácia (objednávky): Matica slovenská, 036 52 Martin, Mudroňova 1,

tel.: 043/423 03 77, fax: 043/413 31 88, e-mail: periodika@matica.sk

Objednávky na predplatné prijíma tiež každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty. Objednávky do zahraničia vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranicna.tlac@slpostas.sk.

Cena jedného čísla 33 Sk, celoročné predplatné 396 Sk. Predplatné do zahraničia: Európa 30 EU (vrátane poštovného), Amerika, Austrália 45 \$ (vrátane poštovného).

Tlač: Neografia, a. s., Martin.

Neobjednané rukopisy nevraciam. Rukopisy do č. 6 zadané dňa 2. mája 2008.

Stanovisko redakcie nemusí byť zhodné s názormi autorov publikovaných príspevkov.
(Red.)

barbarských zvyklostí do vojska, a aj občianske vojny, čo neustále pustošili život štátu.“

V Číne bojujú proti sebe skupiny Červených líšok pod vedením eunucha Weja a panovníckemu rodu Tan Čchinga verných bojovníkov Červeného lotosa. Riman Metellus je postavený pred dilemou, či má čo najskôr začať merať cestu späť do svojej vlasti, alebo pomôcť mladému princovi zachrániť jeho ríšu. A tu autor naplno využíva svoju fantáziu, keď z hlavného hrdinu Metella urobí záchrancu Číny za pomoci tristo rokov mŕtvych hrdinov zo Stratenej légie... Tak či onak, tento román je celkom slušným sprievodcom po rozličných destináciách turisticky atraktívneho starovekého sveta. Správni cestovatelia musia mať predsa bohatú fantáziu, aby ich neprekvapilo ani to najneočakávanejšie dobrodružstvo.

ROMAN KALISKÝ-HRONSKÝ

OD OSLOVOVANIA K SEBAOSLOVOVANIU

Ondrej Nagaj
Píšem si namiesto Teba

Knižné centrum Žilina 2007

Ondrej Nagaj (1940) sa pomerne pravidelne uchádza o priazeň čitateľov poézie už 42 rokov. Aj najnovšia básnická zbierka sa radí k sérii predchádzajúcich kníh, ktorú otvorilo pred desiatimi rokmi ostentatívne demonštrovanie síce autentickej, ale iba jednostrannej ľúbostnej vášne (Aj kameň dušu má, 1997). Ich spoločným znakom je vo vzťahu k subjektu básní bezozvennosť či nedostatočne (nejasne) de-

klarovaná náklonnosť zo strany lyrickej partnerky. Absencia obojstrannosti a nezmierenie s týmto faktom stimuluje subjekt kníh k intenzívnemu oslovovaniu jeho lásky – ženy, v čom je, musíme uznať, vytrvalý. Jeho emocionálny potenciál mohutnie vďaka spomienkam na reálne (i fiktívne?) chvíle lásky, ktoré boli, zdá sa, krátke, a hoci mu spôsobili vnútorný prevrat, poskytli mu enormnú kapacitu energie, ktorá mu zaručuje žiť dnešok ako-tak. Ak aj v súvislosti s najnovšou zbierkou uvažujeme o pokračovaní autorových citových záznamov z predchádzajúcej tvorby s reflexívno-zážitkovou poetikou, musíme vysloviť presvedčenie, že v nich nejde o autoštylizáciu donchuana či bakchanta, ale o očistec subjektu zmietaného v marazme dní, ktoré sa navlas podobajú. Traumy, všednosť, pribúdajúce roky si presvetľuje spomienkami na chvíle, ktoré čosi sľubovali. Treba pripustiť, že v tomto ustavičnom básnickom atakovaní objektu svojho záujmu je veľká dávka iluzórnosti, dokonca i naivity. Miestami máme dojem, že uvedenú katarziu v plnej miere nespôsobil to, že už nie je, čo bývalo, ale že sa svojím básnením bráni dnešnému čudnému svetu, v ktorom je také náročné nájsť si miesto. Zdá sa, že preto toľko lásky „obliekol do slov“ (s. 13).

K princípu sebaodhaľovania, permanentných pokusov o revitalizáciu minulej vášne či jej reziduí a oslovovania lyrickej aktérky možno priradiť aj sebaoslovovanie (pozri názov knihy a 11 rovnomených básní). Tento postup nie je síce v poézii ako takej novým javom, ale Nagaj ho exponovaním autobiografickej skúsenosti a za pomoci empatie povýšil na intelektuálne a emocionálne zrelú komunikáciu.

Pozíciou lyrického „ty“ nemarginalizuje lyrické „ja“, a hoci sa pocitové spektrum v porovnaní s predchádzajúcim básnickým projektovaním rozširuje, viac ako inokedy si autor uvedomuje bezmocnosť zmeniť danú situáciu. Tomuto faktoru nepredchádza autodeštrukčnosť, ale modelovanie pomalého otvárania očí (predvídaťelnosť definitívneho konca?) a analýzy vkladov do vzťahu: „Tebe len pierka / oškvŕkli, / ale mne zhoreli / krídla“ (Zhasnuté meteory, s. 25). Dramatickosť jednotlivých básnických textov narastá s pochybnosťami, ktoré spôsobilo postupné odhaľovanie dôvodov nezavršenia lásky (ona bola len kamarátka, vášeň „*nestihla byť hriešna*“, s. 8 atď.). Predstupňom malých či väčších intímnych drám môže byť kolízia medzi vekom a schopnosťou ešte vášnivo milovať či sa len platonicky zamilovať. Subjekt básní má ambíciu niekam patriť, chlapy a vždy gavaliersky si však uvedomuje, že túžba po inej kvalite života nie je ničím iným ako ilúziou, ktorá mu po niekoľko rokov bola nevyhnutnou oporou na pozadí spoločenskej uniformity, prevahy pseudohodnot, presadzujúcej sa komercializácie, manipulácie zo strany reklamných, politických či všetkých možných spoločenských atakov. Nič nie je definitívne, neuzatvára, problém hľadania konkrétnej istoty si akoby osvojuje od lyrického „ty“, teda necháva ho otvorený: možnosti oscilujú medzi občasným zaspomínaním a úplným zabudnutím (s. 65). Subjekt básní predsa len k niečomu dospel – on je básnik (tak trochu bohém), no ona mu nechce byť múzou.

Čitateľa zasahuje nielen reflektovaný motív vzťahu muža a ženy, ale aj medziľudské vzťahy všeobecne, v rámci ktorých je kľúčovou osa-

motenosť v ľudskom labyrinte (s. 11). Mnohé básne sú otvorenou kritickou interpretáciou širokospektrálneho a nesúrodého sveta s prevahou pocitov dezilúzie, márnosti, zbytočnej námahy pre krátke okamihy šťastia. Východiskovo nám neraz pripomínajú epigramy z autorových Posmešnikov (Knižné centrum, 2006), žiaľ, v mnohých s väčšou dávkou zádrapčivosti nahnevaného Robinsona ako umenia pobaviť. Po obsahovej aj formálnej stránke ide o zbierku vyváženú, škoda, že sa na niektorých miestach objavujú ošúchané frázy, ktoré nevyvážia ani technicky zvládnuté verše v parodickom habite (napríklad Zimná láska). Príliš divergentne na nás pôsobia aj bláznivo-výstredné a na druhej strane utiahnuto-bolestínske autoštylizáčné podoby. Zhrnujúco povedané, v zbierke *Píšem si namiesto Teba* ide o básnickú manifestáciu uvedomenia (uvedomovania si) nezvratnosti umelo udržiavaného, a teda podvyživeného partnerského vzťahu s naskicovanými riešeniami: nie približovanie, ale vzdďalovanie, možno definitívny útlm. Najnovšia Nagajova kniha je k obom možnostiam rovnako naklonená.

JOZEF TATÁR

OBJAVOVANIE MÁLO ZNÁMEHO

Dagmar Robertsová
Nerozrezaná dráma

Univerzita Komenského, Bratislava 2007

V posledných rokoch sme svedkami zvýšeného bádateľského záujmu o slovenské diva-